

Remissvar på SOU 2023:64 Ett förändrat regelverk för framtidens el- och gasnät

Svensk Solenergi tackar för möjligheten att framföra våra synpunkter på utredningens betänkande.

Sammanfattning

- Småskalig distribuerad elproduktion är en viktig del av det svenska elsystemet. Det bidrar till resiliens och robusthet och behöver främjas.
- Om reduktionen av elnätsavgiften för anläggningar under 1,5 MW försvinner minskar investeringarna i småskalig elproduktion, särskilt investeringar i småskaliga solparker som är en viktig komponent i elsystemet. Åtgärder behöver vidtas för att utbyggnaden av denna typ av anläggningar ska fortsätta.
- Att drastiskt ta bort undantaget för anläggningar under 1,5 MW är ett dråpslag mot de som har valt att investera i småskalig elproduktion. De behöver kompenseras på andra sätt.
- Svensk Solenergi föreslår följande åtgärder:
 - Energiskatten på egenproducerad el tas bort.
 - Elnätsbolagen ska publicera information om var det finns tillgänglig kapacitet för att ansluta ny elproduktion i deras nät.
 - Modellen för nätnyttoersättning ses över för att bättre gynna distribuerad elproduktion och styra placeringen till platser i elnäten där de ger störst nytta.
 - Säkerställ att elnätsbolagen inte begränsar kunders möjlighet att leverera stödtjänster till elnätet.
 - Elnätsföretagen behöver påskyndas i sitt arbete med att förstärka elnäten samt tillvarata kundernas förmåga att leverera flexibilitetstjänster till elnätet.
 - Se över IKN-förordningen för att undanröja hinder för små solparker.

Inledningsvis

Svensk Solenergi förstår utredningens slutsats att lagstiftningen behöver uppdateras för att överensstämma med EU-rätten och att innehållet ska regleras av Ei:s föreskrifter i stället för i lagen.

Ei bör ta särskild hänsyn till artikel 58 i elmarknadsdirektivet om tillsynsmyndighetens allmänna mål där det anges att tillsynsmyndigheterna ska vidta alla rimliga åtgärder för att främja integration av produktion av el från förnybara energikällor. Vi hoppas särskilt att Ei avser att skydda de nära 250 000 konsumenterna, i form av hushåll, som valt att investera i egen elproduktion, mot orimligt höga elnätsavgifter.

Småskalig elproduktion är en viktig del av det svenska elsystemet

De småskaliga solcellsanläggningarna har en viktig funktion i det svenska energisystemet. En blandning av småskalig distribuerad och storskalig centraliserad elproduktion ger en hög grad av resiliens och robusthet i elsystemet. Mängden distribuerad produktion behöver dock öka framöver.

Småskaliga solcellsparken kan på ett enklare sätt passas in, dels geografiskt i landskapet, där det finns gott om små outnyttjade markområden, dels i elnätet, där det ofta finns plats för mindre elproduktionsenheter. Detta leder till färre anpassningar från övriga samhället och en ökad folklig acceptans för elproduktion. Distribuerad produktion i små produktionsenheter bidrar också till ökad nationell säkerhet genom att vårt elsystem blir mindre sårbart för sabotage och påverkan från utomstående.

De småskaliga solparkerna, under 1,5 MW, riskerar nu att bli olönsamma och därmed finns en överhängande risk att vi inte kommer se några fler små solparker i landet, trots att de många gånger är ett efterlängtat inslag i landskapsbilden. Ofta känner närboende en stolthet över den lokala solparken. Små solparker är därmed unika i att skapa bred förståelse för alla kraftslags behov av utrymme och existens.

Ett dråpslag för de som investerat i småskalig elproduktion

Svensk Solenergi anser att det är problematiskt att drastiskt ändra förutsättningarna för alla de småskaliga elproducenter som investerat i en produktionsanläggning under 1,5 MW. Att elnätsföretagen tillåts, i ett svep, höja avgiften för en anläggning från 3 000 kr per år till 150 000 kronor per år (en höjning på 5 000 procent) skadar tron på investeringar i infrastruktur i Sverige. Att en lagändring ger denna drastiska konsekvens för anläggningsägare innebär att deras legitima förväntningar på sin investering skadas. Dessa anläggningsägare behöver nu kompenseras.

Utredningen föreslår att flera lagparagrafer, som har haft som syfte att uppfylla kraven i EU:s förnybarhetsdirektiv, ska strykas. Svensk Solenergi anser därför att andra åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att förnybarhetsdirektivet är uppfyllt.

Åtgärder behöver vidtas för att kompensera för höjningen av elnätsavgifter

Vi föreslår att följande åtgärder vidtas för att stärka de som redan valt att investera i anläggningar under 1,5 MW och för att ge förutsättningar för fler småskaliga solcellsanläggningar i Sverige.

- Ta bort energiskatten på egenproducerad el även för solcellsanläggningar över 500 kW. Att betala skatt på något man själv producerat och själv använder är orimligt och Sverige är i princip det enda landet i EU med denna skadliga skatt. Skatten begränsar dessutom onödigt många anläggningar till att byggas på 499 kW.
- Svk och landets övriga elnätsbolag ska publicera information om var det finns tillgänglig kapacitet för att ansluta ny elproduktion. Detta var en viktig del av överenskommelsen inom EU om elmarknadsdesign från december 2023. Det behöver nu skyndsamt implementeras i svensk rätt.
- Nu när systemet för nätnyttoersättning ses över är det viktigt att lokalt distribuerad produktion får ersättning för hela den nytta den utför. Idag finns inga incitament att förlägga elproduktionen till "rätt" ställen i elnäten. Samma nätnyttoersättning betalas i hela koncessionsområdet, trots att elproduktion ofta gör betydligt större nytta i vissa delar. Lokalnätsägare tillämpar samma nätnyttoersättning över stora geografiska prisområden.
- Säkerställ att elnätsägaren inte begränsar nätkunders rätt att delta på balansmarknader. Idag ser vi att fler och fler elnätsbolag vill begränsa kundernas deltagande. Det leder till en diskriminerande uppdelning av vilka som har möjlighet att balansera elnätet och ta del av dessa intäkter.
- Elnätsföretagen bör påskyndas i sitt arbete med att förstärka elnäten samt tillvarata kundernas förmåga att leverera flexibilitetstjänster till elnätet. Elnätsföretagen kommer inte genomföra omfattande digitalisering och effektivisering om det inte skapas incitament för det genom tvingande lagar och föreskrifter, och belöning i intäktsramarna.
- IKN-förordningen bör uppdateras för att undanröja hinder enligt elmarknadsdirektivet artikel 7. Idag måste en fastighetsägare som anlägger en solcellspark på en fastighet bekosta en ny elnätsanslutning för att få tillåtelse att dra en egen kabel från en fastighet till en annan, även om den nya elnätsanslutningen inte behövs eller kommer användas. Detta utgör ett onödigt hinder för de som vill bygga en mindre solpark på en fastighet invid den där elen används.
- Ge Boverket i uppdrag att tydliggöra att solparker inte är en byggnad och därför inte ska kräva bygglov. Även transformatorstationer bör undantas krav om bygglov utanför detaljplanerat område.

Kundernas ställning på elmarknaden

Svensk Solenergi instämmer i betänkandets slutsats att kundernas ställning på elnätsmarknaden är alltför svag och att åtgärder behöver vidtas för att stärka kundernas makt i förhållande till elnätsföretagen. Att organisationer som representerar olika typer av kundgrupper kan överklaga beslut om intäktsramar är en viktig del, men fler åtgärder behöver vidtas.

Man bör ha i åtanke att elnätsföretagens kunder hittills i stor utsträckning varit antingen producenter eller konsumenter av el men i framtiden kommer en stor andel kunder vara prosumenter, dvs både producera och konsumera el från nätet. Prosumenternas ställning är särskilt viktig att stärka eftersom de historiskt sett inte hanterats av regelverket.

Till sist

Svensk Solenergi anser att när inflytandet över avgifternas reglering flyttas från lagen till myndigheten ska den åtföljas av ett tydligt politiskt uttalande om att regeringen vill se fler solparker (på mark, fasad och tak) i Sverige.

Anna Werner, vd Svensk Solenergi